

Innst. S. nr. 204

(2005-2006)

Innstilling til Stortinget fra utenrikskomiteen

St.prp. nr. 55 (2005-2006)

Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Republikken Korea og en bilateral landbruksavtale mellom Kongeriket Norge og Republikken Korea, begge av 15. desember 2005

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Det europeiske frihandelsforbund, EFTA, ble opprettet i 1960 for å fremme handel og økonomisk samarbeid mellom medlemsstatene. EFTA består i dag av Norge, Island, Liechtenstein og Sveits.

Norge prioriterer å inngå EFTA-frihandelsavtaler med stater der slike avtaler kan bidra til økt samhandel og verdiskaping. Antallet handelsavtaler øker internasjonalt, og EFTA-frihandelsavtaler er derfor viktige for å unngå at norsk eksport diskrimineres i forhold til eksportører i andre stater.

Republikken Korea, heretter kalt Sør-Korea, er Norges femte største handelspartner utenfor EU og Nord-Amerika og Norges sjetteste største eksportmarked for varer. Frihandelsavtalen med Sør-Korea er blant de mest handelsliberale avtalene som EFTA-statene inngår.

Frihandelsavtalen omfatter i tillegg til handel med varer, handel med tjenester, offentlige anskaffelser, tekniske handelshindre, handelstiltak, konkurranse og immaterielle rettigheter.

Selv om frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Sør-Korea gir Norge muligheter til økt eksport, vil importen fra Sør-Korea til Norge trolig bli mindre berørt, fordi Norge allerede har nulltoll på de fleste industrivarer. Frihandelsavtalen legger heller ikke opp til handelsliberalisering av betydning for landbruksvarer, fordi verken EFTA-statene eller Sør-Korea vektla handelsliberalisering på dette området.

Avtalen dekker så godt som all handel og er utviklet med henblikk på de krav som oppstilles i WTO for handelsavtaler.

Frihandelsavtalen gir videre økt forutsigbarhet for norsk eksport av tjenester til Sør-Korea. I avtalen har Sør-Korea bundet seg til liberalisering utover sine WTO-forpliktelser for blant annet internasjonal skipsfart, telekommunikasjon, finansielle tjenester, miljøtjenester, bygg- og anleggstjenester, varehandel og enkelte forretningstjenester. Sør-Koreas liste over spesifikke forpliktelser inneholder handelsforpliktelser på de aller fleste tjenestesektorer med få eller ingen restriksjoner.

Frihandelsavtalen inngås mellom Sør-Korea på den ene siden og EFTA-statene på den andre. Avtalen regulerer derfor handelen mellom den enkelte EFTA-stat og Sør-Korea, ikke EFTA-statene imellom.

Island, Liechtenstein og Sveits inngikk en separat avtale om investeringsbeskyttelse med Sør-Korea. Denne investeringsbeskyttelsesavtalen vil for disse partene være del av handelsområdet. Norge besluttet å ikke være en del av den avtalen da den reiste uavklarte spørsmål i norsk lov i forhold til ekspropriasjon og tvisteløsning.

Frihandelsavtalen og den bilaterale landbruksavtalen vil bli notifisert samtidig til WTO for å tilfredsstille kravet i GATT-avtalens artikkel XXIV, om at et frihandelsområde skal omfatte hoveddelen av samhandelen med varer, og i artikkel V i GATS, som oppstiller lignende vilkår for samhandelen med tjenester.

I et vedlegg til avtalen gis Norge rett til ved ratifikasjon å unnta Svalbard fra avtalens geografiske virkeområde, med unntak av de bestemmelser som gjelder handelen med varer. Norge vil benytte seg av denne retten.

Frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Sør-Korea og den bilaterale landbruksavtalen ble undertegnet i Hong Kong 15. desember 2005. Frihandelsavtalen, dens vedlegg II og den bilaterale landbruksavtalen følger som vedlegg til proposisjonen i engelsk originalversjon med uoffisiell oversettelse til norsk. Vedleg-

gene ellers følger som utrykte vedlegg til proposisjonen.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Olav Akselsen, Vidar Bjørnstad, Marit Nybakk, Hill-Marta Solberg og Anette Trettebergstuen, fra Fremskrittspartiet, Morten Høglund, Siv Jensen og Øyvind Vaksdal, fra Høyre, Erna Solberg og Finn Martin Vallernes, fra Sosialistisk Venstreparti, Ågot Valle, fra Kristelig Folkeparti, Jon Lilletun, fra Senterpartiet, Alf Ivar Samuelsen, og fra Venstre, Anne Margrethe Larsen, tilrår samtykke til ratifikasjon av frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Republikken Korea og en bilateral landbruksavtale mellom Kongeriket Norge og Republikken Korea, begge av 15. desember 2005.

Komiteen ser positivt på at Norge sammen med de øvrige EFTA-land kontinuerlig arbeider for å få på plass flere frihandelsavtaler. Komiteen mener avtalen med Sør-Korea er særlig viktig for å sikre norsk fiskeeksport.

Komiteen har merket seg at Norge ikke har inngått en investeringsbeskyttelsesavtale med Sør-Korea, mens de øvrige EFTA-land har valgt å gjøre dette. Komiteen registrerer at det er et arbeid på gang i Regjeringen for å komme frem til norske posisjoner vedrørende fremtidige forhandlinger om investeringsbeskyttelsesavtaler. Komiteen mener det vil være fornuftig at Norge, i likhet med de øvrige EFTA-land, kan inngå slike avtaler.

Vedlagt følger brev fra utenriksministeren som svar på henvendelse fra utenrikskomiteen ved sakens ordfører.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget samtykker i ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Republikken Korea og en bilateral landbruksavtale mellom Kongeriket Norge og Republikken Korea, begge av 15. desember 2005.

Oslo, i utenrikskomiteen, den 7. juni 2006

Olav Akselsen
leder

Morten Høglund
ordfører

Vedlegg

Brev fra Utenriksdepartementet v/utenriksministeren til utenrikskomiteen, datert 24. mai 2006

Nærmere om investeringsbeskyttelsesavtaler og norsk politikk

Ref: Spørsmål oversendt i en e-post av 18. mai 2006.

Norge er part i 14 bilaterale investeringsbeskyttelsesavtaler ("BITS"). Disse avtalene beskytter norske investeringer i utlandet og utenlandske investeringer i Norge.

Avtalene omfatter blant annet bestemmelser om likebehandling, kapitalbevegelser, rett til erstatning ved ekspropriasjon og adgang til tvisteløsning.

I tillegg har vi EFTA-handelsavtalen med Singapore fra 2002 som gir enkelte regler om investeringsbeskyttelse.

Norge har ikke inngått nye investeringsbeskyttelsesavtaler siden midten av 1990-tallet.

Investeringsbeskyttelsesavtaler er ikke først og fremst rettet mot land med etablerte og godt utviklede rettssystemer og høy grad av rettssikkerhet – men mot stater med svakere utviklede forvaltnings- og rettstradisjoner.

Et hovedsiktemål med slike avtaler fra industrialiserte lands side er å sikre så klare og gode rammevilkår som mulig for egne investorer. De fleste OECD-land har inngått BITS for å beskytte egne investorer som ønsker å etablere seg i land som vurderes å ha et risikofyllt investeringsklima.

De siste årene har det imidlertid blitt mer vanlig å inkludere bestemmelser om investeringsbeskyttelse i handelsavtaler – også mellom industrialiserte land.

For land med svakt utviklede økonomier er hovedsiktemålet med slike avtaler å tiltrekke utenlandske investeringer. Et viktig virkemiddel er muligheten avtalene gir private utenlandske investorer til å velge internasjonal voldgift, i stedet for å benytte de nasjonale domstoler for å løse tvister som måtte oppstå med myndighetene i vertsstaten.

Investeringsbeskyttelsesavtaler er basert på en forutsetning om gjensidighet i avtalepartenes rettigheter og forpliktelser. Det er først og fremst gjensidighetsvirkningene internt i Norge som har vært ansett som problematiske i forhold til å inngå nye slike avtaler. De to hovedspørsmål som er reist, er forholdet til Grunnloven og forholdet til myndighetenes reguleringsadgang.

Når det gjelder førstnevnte er det den direkte virkningen i norsk rett av eventuelle voldgiftsavgjørelser rettet mot statens myndighetsutøvelse som kan anses å reise spørsmål, herunder om investeringsbeskyttelsesavtaler kan inngås i henhold til Grl. § 26, eller om de må anses å innebære slik overføring av domsmyndighet til internasjonale organer, at vedtak etter Grl. § 93 vil være nødvendig. I utgangspunktet vil dette avhenge av om

voldgiftsmekanismene innebærer overføring av myndighet som er i strid med Grunnlovens §§ 88 og 90.

Dernest kan investeringsbeskyttelsesavtaler reise spørsmål i forhold til norsk myndighetsutøvelse; først og fremst at staten forplikter seg internasjonalt i relasjon til særlige reguleringsinteresser. En grunnleggende forutsetning for å kunne inngå investeringsbeskyttelsesavtaler er at de ikke i vesentlig grad griper inn i norsk myndighetsutøvelse hvor sentrale offentlige interesser er berørt.

På den annen side vil enhver svekkelse av investeringsbeskyttelsesavtaler gjøre dem mindre betydningsfulle for norske investorer som ønsker beskyttelse i det annet land.

Våre EFTA-partnere Sveits, Island og Liechtenstein ønsker å inngå investeringsbeskyttelsesavtaler i tilknytning til EFTAs frihandelsavtaler, og de har forhandlet fram en avtale om investeringsbeskyttelse parallelt med handelsavtalen med Sør-Korea.

Begrunnelsen for at Norge ikke er part i denne avtalen, er at det har vist seg vanskelig å komme fram til en avtaleform som ivaretar investorenes interesser i utlandet i tilstrekkelig grad uten samtidig å reise grunnleggende konstitusjonelle og reguleringsmessige spørsmål på norsk side.

Flere land, inklusive en rekke utviklingsland, har uttrykt ønske om å inngå investeringsbeskyttelsesavtaler med Norge, primært for å trekke til seg norsk kapital. Fra et norsk perspektiv anses slike avtaler å kunne bidra til økt stabilitet og sikkerhet for norske investorer i disse landene, og dermed styrke deres muligheter til å tiltrekke utenlandsk kapital. Som følge av at stadig flere norske selskaper satser internasjonalt, er investeringsavtaler også blitt mer etterspurt av norsk næringsliv.

Det kan avslutningsvis legges til at hvorledes man kan sikre norske interesser i utlandet, uten å komme i konflikt med grunnleggende konstitusjonelle og reguleringsmessige hensyn, har vært drøftet mellom de berørte departementer i en viss tid, og det har vært gjort flere forsøk på å finne en avtalemodell som ivaretar de kryssende hensyn.

Regjeringen har nå opprettet et statssekretærutvalg med representanter for berørte departementer for å komme fram til norske posisjoner i forhold til avtaler om investeringsbeskyttelse. Dette utvalget skal utarbeide forslag til en standardmal som vil avklare grensene for hvor langt Norge vil gå i forhandlinger om enkeltstående avtaler og avtaler som inngås i forbindelse med EFTAs handelsavtaler. Det tas sikte på at statssekretærutvalgets arbeid skal framlegges for Regjeringen kommende høst.

Dette til orientering.

